

Sygn. akt III Cz 7/17

POSTANOWIENIE

Dnia 14 lutego 2017 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy
w następującym składzie :

Przewodniczący – Sędzia SO Andrzej Dyrda

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 14 lutego 2017 roku

sprawy egzekucyjnej z wniosku wierzyciela Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Rejonowego w (...)

przeciwko dłużnikowi W. S. (S.)

o świadczenie pieniężne

w przedmiocie skargi dłużniczki na czynność Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w (...) R. K. – zajęcie wierzycielności Urzędu Skarbowego w G. z dnia 7 października 2015 roku w sprawie o sygn. akt Kms 47/15

na skutek zażalenia dłużnika

na postanowienie Sądu Rejonowego w (...)

z dnia 23 lutego 2016 r., sygn. akt II Co 5802/15

postanawia :

oddalić zażalenie.

SSO Andrzej Dyrda

Sygn. akt III Cz 7/17

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Gliwicach postanowieniem z dnia 23 lutego 2016r. oddalił wniosek dłużnika W. S. o zwolnienie od opłaty od apelacji. Uzasadniając rozstrzygnięcie, powołując się na treść art. 102 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, Sąd uznał, że skarżący nie wykazał, że nie jest w stanie, przy odpowiednim staraniu się o uzyskiwanie dochodów z pracy, pokryć opłaty od skargi na czynności komornika.

Orzeczenie to zaskarżył zażaleniem dłużnik wnosząc o jego uchylenie z powodu naruszenia prawa.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W doktrynie i orzecznictwie powszechnie akceptowana jest zasada odpłatności wymiaru sprawiedliwości, natomiast możliwość zwolnienia od kosztów sądowych ma istotne znaczenie dla zapewnienia stronom dostępu do sądu dla realizacji ochrony ich praw. Prawo do zwolnienia od kosztów, jak stwierdził Trybunał Konstytucyjny, nie jest jednak nieograniczone, a jego celem nie jest zapewnienie idealnej (wedle oceny zainteresowanego) dostępności wymiaru sprawiedliwości zawsze i w każdej sprawie (porównaj: wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 7 września 2004r.; P 4/2004, wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 16 czerwca 2008r.).

Również w świetle orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (porównaj wyrok z dnia 26 lipca 2005r. Sprawa 39199/98 P. i (...) przeciwko Polsce), wymóg uiszczenia opłat i wydatków nie jest ograniczeniem prawa do sądu z art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej protokołem nr 2; Dz. U. 1993 r. Nr 61 poz. 284 ze zm. Trybunał wskazał, że odpłatność postępowania sądowego, ze swej istoty nie narusza podstawowych praw jednostki, w tym prawa dostępu do sądu, natomiast ustanawiane „bariery finansowe” muszą uwzględniać równowagę (rozsądny związek proporcjonalności) między interesem państwa w pobieraniu opłat sądowych a interesem strony w dochodzeniu roszczeń (obrony praw) w postępowaniu sądowym. Istotnym jest zapewnienie jedynie mechanizmu, pozwalającego na właściwą ocenę sytuacji majątkowej strony, która obowiązuje w polskim systemie prawnym.

Powyższe tezy nie zostały zakwestionowane ani w wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 20 stycznia 2009r. ((...)), w którym, Trybunał zakwestionował hipotetyczność przyjętych przez Sąd krajowy dochodów osoby ubiegającej się o zwolnienie od kosztów Sądowych dla ustalenia jej możliwości majątkowych i zarobkowych, a nie interes państwa w pobieraniu opłat sądowych, ani też w wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 26 lipca 2005r. ((...)) w którym wskazano, że wysokość opłat sądowych oceniona w świetle konkretnych okoliczności danej sprawy, włącznie z możliwością ich uiszczenia przez skarżącego.

Ocena proporcjonalności ograniczenia prawa dostępu do sądu przez wysokość kosztów sądowych nie może być dokonana in abstracto, ale wymaga starannej oceny w świetle okoliczności danej sprawy, w szczególności możliwości finansowych skarżącego oraz etapu postępowania. Ocena ta wymaga również uwzględnienia, iż prawo do sądu spełnia kluczową rolę w demokratycznym społeczeństwie i nie może być iluzoryczne czy teoretyczne, ale praktyczne i skuteczne.

Zagadnienie zwolnienia od kosztów sądowych uregulowane jest w art. 102 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 623), zgodnie z którym zwolnienia od kosztów sądowych może się domagać osoba fizyczna, która złożyła oświadczenie, że nie jest w stanie ich ponieść bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny. Ocenie Sądu podlega zatem czy istotnie okoliczności przedstawione przez stronę pozwalają na udzielenie jej zwolnienia od kosztów sądowych.

Zgodnie z poglądem utrwalonym w orzecznictwie Sądu Najwyższego, strona przygotowująca się do procesu sądowego, powinna się odpowiednio przygotować do procesu pod względem finansowym przez zabezpieczenie niezbędnych środków na pokrycie kosztów sądowych, a to między innymi poprzez poczynienie oszczędności i ograniczenie innych wydatków (porównaj: orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 24 lipca 1980 r., I CZ 99/80; z dnia 24 września 1984 r., II CZ 104/84.; oraz z dnia 14 października 1983 r., I CZ 151/83). Dopiero gdy tak poczynione starania nie przynoszą rezultatu, stronie przysługuje prawo wystąpienia do sądu z wnioskiem o zwolnienie z kosztów postępowania sądowego.

Warto również odnotować, że także w bieżącym orzecznictwie, Sąd Najwyższy nieustannie podkreśla wyjątkowy charakter tej instytucji. W postanowieniu z dnia 13 lutego 2015r. (II CZ 96/14), wskazał, że zwolnienie od konieczności ponoszenia opłat sądowych powinno zostać stosowane wobec osób, które biorąc pod uwagę przeciętny poziom uzyskiwanych dochodów i posiadanego majątku nie mogą ponosić tych opłat bez uszczerbku dla siebie i rodziny.

Rozpoznanie wniosku o zwolnienie od kosztów musi uwzględniać także prawo strony do wszczęcia postępowania sądowego wyrażone w art. 14 ust. 1 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych (Dz.U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167, załącznik), art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej protokołem nr 2 (Dz. U. 1993 r. Nr 61 poz. 284 z późniejszymi zmianami), jak również w art. 45 Konstytucji RP. Prawo to zasadniczo może podlegać pewnym ograniczeniom, w tym poprzez nałożenie na stronę kosztów sądowych. Powyższa dyrektywa winna być jednak zawsze brana pod uwagę przy rozpoznaniu wniosku strony o zwolnienie od kosztów sądowych, ostateczna ocena zawsze musi być dostosowana do okoliczności konkretnej sprawy.

Z oświadczeń majątkowego dłużnika (k. 12 - 14) wynika, że uzyskuje on dochód w wysokości 1.311,95 zł miesięcznie z tytułu świadczenia pracy. Niemniej jednak, co istotne, dłużnik nie wskazał wysokości kosztów swojego utrzymania, a tym samym, nie wykazał, w sposób obiektywnie weryfikowalny, do czego zresztą był zobowiązany zgodnie z art. 232 k.p.c., że nie jest w stanie ponieść kosztów opłaty sądowej bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny. Wskazać bowiem należy, że to strona chcąc skorzystać z tej wyjątkowej instytucji, winna wskazać w sposób wyczerpujący okoliczności świadczące za tym, że odmowa udzielenia zwolnienia od kosztów sądowych, może w jej przypadku doprowadzić do naruszenia jej konstytucyjnego jej prawa do sądu. Dłużnik tymczasem swoją inicjatywę ograniczył wyłącznie do wskazania wysokości uzyskiwanych dochodu, pomijając tym samym uzupełnienie najistotniejszej rubryki 7 wskazującej na rzeczywiste obciążenia finansowe, które w sposób obiektywny nie pozwalają mu na uiszczenie opłaty sądowej.

Wobec powyższego, nie było podstaw do uwzględnienia wniosku powoda, wobec niemożności zweryfikowania zgłoszonego żądania procesowego w kontekście przesłanek z art. 102 kswsU jak również w ramach funkcji zwolnienia od obowiązku uiszczenia kosztów sądowych i ciążących w tym zakresie zakazów finansowania przez Skarb Państwa postępowań sądowych.

Z tych też względów, Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. w związku z art. 397 § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

SSO Andrzej Dyrda